

Bludičky jako malá slunce ve skle Pavla Trnky

„Mícháním dvou barev, teplé a studené, vzniká nová hodnota, nová barva, podobná principu Jin a Jang. Je to nepřekonatelné kouzlo. Je to univerzální princip přírody, Vesmíru. Je to velmi jednoduché...“ říká malíř a sklářský výtvarník Pavel Trnka, jehož díla (a také díla jeho synů Lukáše a Ondřeje) jsme mohli obdivovat na výstavě v Galerii Makráč na přelomu září a října letošního roku. Díla Pavla Trnky a témata, jimiž se zabývá, vyjadřují vztahy utvářené přírodou a kosmickou geometrií. V dokonalé jednoduchosti a za pomoci snových barev skleněných objektů dosahuje autor nebývalého duchovního účinku, diváka zasáhnou svou harmonickou krásou a souladem, který přesahuje horizont lidské civilizace.

Co je důležitější – tvar, barva nebo symbolika, kterou dílo evokuje?

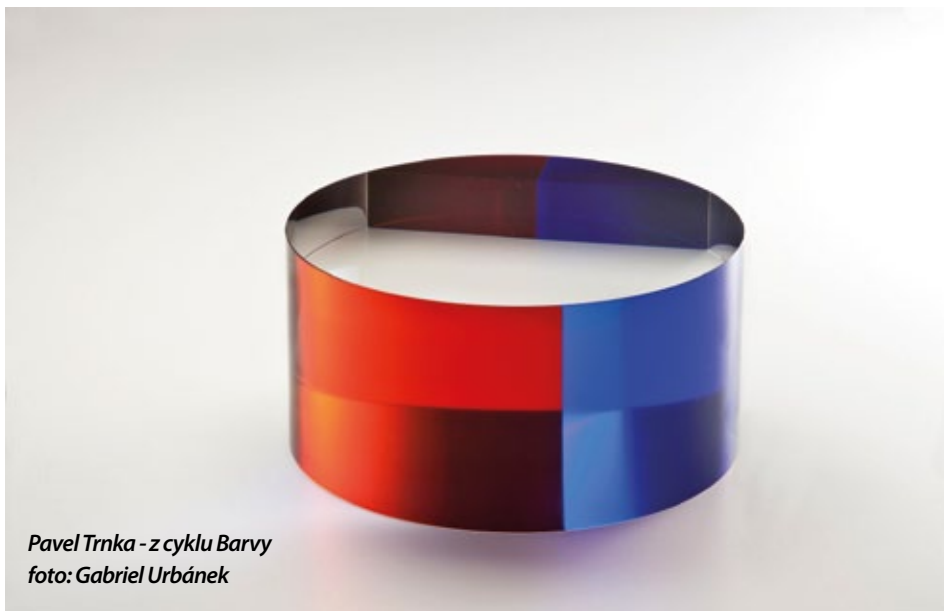
Důležité je všechno - barva, tvar i symbolika. Jakýsi kritik mi jednou řekl: „Vy jste poslední z romantiků. Co vás k tomuto dílu motivovalo?“ Přiznám se, že mám rád tzv. „kýč v přírodě.“ Řeknu vám, takové zapadající krvavé Slunce nebo vycházející červánky - to je ono! Samozřejmě to kýč není, jen se to říká, příroda kýč nedělá. Malá slunce jsou pro mě i kytky – žluté, modré, fialové - , vždycky si říkám: „Takovou barvu, kdybych dokázal namíchat ve skle!“, ale tomu se dá jen přiblížit, je to technicky náročné a drahé vyrobit. Obdivuji barvy například léčivé pupalky, to je svítící žlut, kvete jen v noci, svítí jako zmenšená slunce ve Vesmíru, v noci ji navštěvují a opylují můry a zrána čmeláci a včely, je to nádhera. A ten jejich kinetismus... k večeru se otvírají před očima, během pár minut, a voní nebeskou vůní! Je to až neuvěřitelné, co krásného a voňavého příroda stvořila.

Jak by mělo umělecké dílo na člověka působit?

Mělo by na člověka působit blahodárně, jako jarní slunce po zimě, a aby o něm člověk musel aspoň trochu přemýšlet, nemělo by jen bavit. Pak má umělecké dílo smysl. Autora nejvíc potěší, když se někdo na výstavě přijde podívat na jeho výtvary několikrát, i když nemá peníze na zakoupení. A představte si, že na výstavě v Madridu ARCO 95, kde jsem vystavoval sklo, poznal nevidomý mladý muž jen hmatem, kde je ve skleněné plastice pulzující střed žlutého světla ve žlutočervené polokouli; viděl své slunce, cítil tam energii žlutého světla. To, jak byl spokojený, bylo pro mě nejvyšší ocenění.

Vaše obrazy lze spojovat a komponovat do větších celků, mohou tak vznikat řady velmi osobních variací. Ale i tak musí obrazy-prvky podléhat zákonitostem výtvarné kompozice. Určuje výslednou kompozici výrazný prvek, nebo je sám definován či modifikován kompozicí? Existuje univerzální typ kompozice? Něco jako Zlatý řez, třeba...

Zde Zlatý řez nelze použít, je to něco jiného. Musel jsem vymyslet svůj princip, a u soch vlastní modul, něco podobného jako u Le Corbusiera, který stanovil své vlastní proporční zákony, míry, odvozené od lidí a jejich proporcí - rozměr nohy, ruky, výška figury a tak dále. V jeho době, kdy stanovil univerzální rozměr, vypočítal průměr z mnoha měření a modul pak používal a promítal do



Pavel Trnka - z cyklu Barvy
foto: Gabriel Urbánek

své architektury. Mám rád geometrické tvary, je to absolutně čistá forma. Vše je dokonalé a v harmonii, kruh prostor omezuje, čtverec je stranami otevřený k prostoru. Disharmonie v hudbě znamená „špatně“ znějící, tahající za uši, u malířů a sochařů „špatně“ proporce tahají a zavírají oči a kříví pusy. Pokud se s disharmonií dobře pracuje, ožíví umění, stejně jako řízená destrukce. I s tou se dá pracovat, ale musí být pod kontrolou, nesmí to být jen výbuch a ničení. Co se týče detailu, i ten je podřízen ideji díla. Důležité je vidět celek, detaily přijdou potom. Ale detail je velmi důležitý, i tady jsem velmi přesný a na sebe přísný. Jsou ale případy, kdy při tvorbě, například rekonstrukci, se musí začít obráceně, od detailu k celku.

Jaká je podle vás „vizualita“ současné doby? Odvíjí se od nějakého zásadního díla mimořádné tvůrčí osobnosti, jako byl například Andy Warhol, které určilo směr a postupně se zmocnilo všeho kolem sebe?

Doba je naprosto jiná a pro uměleckou tvorbu tak svobodná až bezmezná, že přispívá k degradaci umění. Přispívá k tomu, bohužel, i obchod s uměním a špatná práce galeristů, kunsthistoriků, kteří ji chápou jen jako skvělý kšeft pro sebe a v podstatě legalizují nekvalitní díla. Dnešní vizualita je podivná, především virtuální, videoart je přeceněný. Když Slunce vyfoukne sluneční vítr a vypne elektrárny, zhasnou obrazovky a tím i představení pro diváka. To je obrovská, nepopíratelná nevýhoda. I já jsem byl zpočátku nadšen

neony, unesen a fascinován miniaturizací technologií a hnalo mě to kupředu, ale pak jsem si uvědomil, jak je to choulostivé a jak to lze lehce zničit - vypnou vám proud a dílo neexistuje. Vrátil jsem se ke kresbám, malbě, k materiálům a ke sklu. Kresby v jeskyních nakreslené ohořelým klackem, díla vytesaná do kamene, ale i kresby na papíře vydrží stovky, možná tisíce let, dokud se nerozpadnou, ale ta jednoduchost, nekomplikovanost a trvalost jsou lepší než „vteřinové“ virtuální umění.

Umění by se tedy mělo vrátit k přírodě?

Člověk by se měl vrátit k přírodě a výtvarnou práci dokázat udělat třeba klackem nebo obyčejnou tužkou, měl by vládnout vlastní rukou, která by poslouchala mozek a srdce a sdělila něco hezkého, důležitého. Měl by se vrátit od robotů zase zpátky k člověku, protože robot nemůže člověka nikdy nahradit, může mu jen pomoci. Člověk by si měl uvědomit, že existují prostory, které může překonat jinak, než tímhle způsobem. Měl by rozumět přírodě a vesmíru a uvědomit si, že zde máme vyměřený jen krátký čas. Vesmír - tvůrce to má úplně jinak, je nekonečný. Ale my lidé máme zde na Zemi život konečný a jednou budeme třeba kamínkem v poušti nebo v řece nebo krásným UFOem v jiné galaxii, dokonce novým člověkem se stejnou tváří. Ale abychom se stali super tvůrci, na to nemáme. Hrát si na stvořitele je ubohé, prostě to nejde. Můžeme se jen snažit pochopit a obdivovat, ale Vesmír je ten, kdo to tu řídí.

(red)